

DOĞAL ÇÖZÜMLER

Korunan Alanlar İklim Değişikliğiyle Mücadelede İnsanlara Yardım Ediyor

Aşağıdaki bölüm, “Doğal Çözümler- Korunan Alanlar İklim Değişikliğiyle Mücadelede İnsanlara Yardım Ediyor” yayınının bir özeti ve ilgili politikaların analizidir.

Korunan alanlar, iklim değişikliğiyle küresel mücadelenin önemli bir parçasıdır. Sera gazı emisyonlarını azaltarak iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yardım ederler. İnsanlar için elzem olan ana ekosistem hizmetlerinin devamlılığını sağlayarak iklim değişikliği etkileri ile mücadelede yardımcı olurlar. Korunan alanlar olmasaydı, karşılaşılan zorluklar daha büyük olurdu. Bu alanların güçlendirilmesi, iklim krizine karşı en güçlü doğal çözümlerden biridir.

Korunan alanlar iklim değişikliğine mücadelede iki temel araçla katkıda bulunur:

Azaltım

- ✓ **Depolama:** Bitki örtüsü ve toprakta hali hazırda bulunan karbonun kaybını önler.
- ✓ **Tutma:** Doğal ekosistemlerde atmosferden karbondioksiti uzaklaştırır.

Uyum

- ✓ **Koruma:** Ekosistem bütünlüğünün sürdürülmesini, yerel iklimi düzenleme, fırtına, kuraklık ve deniz seviyesi yükselmeleri gibi olayların risklerini ve etkilerini azaltır.
- ✓ **Tedarik:** Su kaynaklarında, balık stoklarında, hastalıklarda ve tarımsal üretimde iklim değişikliğinden kaynaklanan değişimlere insanların karşı koymasında yardımcı olan temel ekosistem hizmetlerinin devamlılığını sağlar.

Korunan alan sistemleri, ilgili kanun ve politikalar, yönetim ve yönetim kurumları, bilgi, personel ve kapasite ile zaten ekosistem yönetimi için etkili, başarılı ve maliyet etkin araçlar olarak kurulduklarından birçok avantajları vardır. Bu alanlar, pek çok bölgede doğal kalmış geniş habitatları içerir. Yaşamsal ekosistem hizmetlerini korumak ve ekosistemlerin iklim değişikliğine direncini artırmak amacıyla peyzaj düzeyinde bağlantıları kurma ve korunan alanların etkin yönetimlerini artırmak için olanaklar mevcuttur.

Korunan alanların iklimle mücadele stratejilerinde yer alması ulusal ve yerel yönetimler için en öncelikli işlerden biri olmalıdır. Küresel düzeyde, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin Korunan Alanlar İş Programı, ana iklim değişikliği azaltım ve uyum aracı olarak uygulanmalıdır. İklim değişikliğine uyum ve azaltımı desteklemek için ulusal stratejilerde korunan alanların rolünün BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi tarafından tanınması da gerekir. Bu, şu anlama gelir;

- ✓ **UNFCCC:** Korunan alanları iklim değişikliğine uyum ve azaltım için araç olarak tanımalı; ve korunan alan sistemlerinin oluşturulması, artırılması ve etkin yönetimi için, REDD ve uyum fonlarının dahil olduğu, önemli iklim değişikliği ile ilgili fonlama mekanizmalarını açmalıdır.
- ✓ **BÇS:** Diğer BÇS programları ile ilişkili olarak, Korunan Alanlar İş Programı, korunan alanların iklim değişikliği ile mücadeledeki rolünü daha belirli bir biçimde ortaya koymak için 10. Taraflar Konferansı'nda güncellenmelidir.
- ✓ **Ulusal ve yerel yönetimler:** Azaltım için doğal habitatların bozulmasını ve kaybının azaltılmasını ve uyum için doğal ekosistemlerin direncinin artırılmasını ve kırılganlığının azaltılmasında önemli rol oynayan korunan alanlar, ulusal iklim değişikliği stratejilerine dahil edilmelidir.

Benzersiz sorun: İklim değişikliği gezegen üzerinde benzeri görülmemiş düzeyde hayata karşı tehdit ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra, sürekli olarak artan etki hızı ve ölçeği (hakkında tahminler incelenmekte olan ve zaten ciddi olarak karşımıza çıkan durum), daha tehdit edici şekilde hayatımızı tehdit ediyor. Konuyla ilgili gerçekler iyi bilinmektedir. Atmosfere ait sera gazları, bir dizi tahmin edilmesi zor ve son derece ciddi sonuçlarla, daha yüksek sıcaklıklar, buzların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi ve tahmin edilmeyen bir iklim yaratmaktadır. Son

araştırmalar, gittikçe umutsuz bir durum göstermektedir. Bu raporun yazılma sürecinde gelen yeni bilgiler şunu göstermektedir: Okyanus asitleşmesinden dolayı mercan kayalıkları sistemlerinin yaygın olarak yok olmasının önlenmesi için zaten çok geç kalmış olabiliriz; iklim değişikliğine uyum Dünya Bankası'na göre, gelişmekte olan ülkeler için, 2010'dan itibaren yılda 75-100 milyar Amerikan Doları'na mal olacaktır; ve Birleşik Krallık Meteoroloji Ofisi'ne göre endüstri öncesi seviyelerle kıyaslandığında ortalama sıcaklık 2060 yılına kadar 4°C artış ile iklim değişikliği tahmin edilenden daha hızlı olabilir. Durum ciddi bir hale gelmesine rağmen, iklim değişikliği sonucu oluşmuş problemlerin azaltılması için yapılabilecek birçok şey vardır. Bu rapor, korunan alanların iklim değişikliğine uyum ve azaltım için oynayabileceği rolü ve küresel mücadele stratejilerinde şimdiye kadar yeterince değinilmemiş bir takım seçenekler üzerinde durmaktadır. İklim değişikliğine "yeni" çözümler arama telaşında, kanıtlanmış bir çözüm alternatifine aldırış edilmemesi tehlikesiyle karşı karşıyayız.

NEDEN KORUNAN ALANLAR?

Bir korunan alan, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından şöyle tanımlanmaktadır: *"İlişkili ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerle birlikte doğanın uzun dönemli korunmasını sağlayan, yasal veya diğer etkin araçlarca tanınmış, adanmış ve yönetilen, açıkça tanımlanmış bir coğrafi alan."*

İklim değişikliğine uyum için önemli ekosistem hizmetlerinin devamlılığı sağlamak ve alan kullanımlarının değişmesinden kaynaklanan sera gazı emisyonları ile mücadele etmek için çeşitli alan kullanım yönetim stratejileri gerekli olacaktır. Korunan alanlar benzersiz bir şekilde ulusal iklim değişikliği azaltım ve uyum stratejilerini desteklemeye konumlanmışlardır, çünkü yönetimlerinden sorumlu ve alandaki kapasite ve uzmanlıklarını yöneten mevcut kurumlardan, yasalar ve politikalardan faydalanırlar.

Özellikle, ulusal ölçekte korunan alan sistemleri:

Yönetişim ve muhafaza

- ✓ Karbon biriktirmeyi, depolamayı ve ekosistem hizmetlerini ölçmek için kullanılabilir tanımlı sınırlara sahiptirler.
- ✓ Karasal ve sucul ekosistemlerin yönetimi için sabit, uzun dönemli mekanizmaları destekleyen yasal ya da diğer etkili çerçeveler altında yönetilirler.
- ✓ Geniş ölçekte sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanacağı ve üzerinde anlaşılmış bir yönetim yapısına sahiptirler.

- ✓ Destekleyici küresel sözleşmeler ve anlaşmalar (BÇS, Dünya Mirası, Ramsar, İnsan ve Biyosfer (MaB), CITES vb.) ve Natura 2000 gibi bölgesel anlaşmalarla politika çerçevesi, araçları ve politik desteklerle himaye altına alınmışlardır.
- ✓ Yönetimleri, yerel hedeflere ulaşma konusunda ve korunan alanlardaki sosyal ve kültürel değerlerin tanınması, yönetimde yasal ve etkili yollarla ulaşılabilir yerel yaklaşımları uygulama deneyimleri içerir.

Kalıcılık

- ✓ Ekosistemlerin ve doğal kaynakların uzun dönemli yönetimi ve kalıcılık sorumluluğunu temel alırlar.
- ✓ Belirli bir korunan alana yerel, ulusal ve uluslararası dikkati çekerek, alanın korunmasına katkı koyarlar.

Etkenlik

- ✓ Karasal/denizel ölçekte korunan alanlar aracılığı ile doğal ekosistemler ve ekosistem servislerinin sürekliliğinin sağlanması konusunda en etkili yol oldukları kanıtlanmıştır
- ✓ İklim değişikliği ile ilgili yeni bilgilere ve durumlara hızlı tepkiler verebilen yönetim planları tarafından desteklenirler.
- ✓ İklim değişikliğine uyum için elzem ekosistem hizmetleri serisi yaratmak için ekosistem yönetimi bilgilerini içeren kapasiteye ve yönetim uzmanlığını destekleyen personele ve ekipmana sahiptirler.
- ✓ İklim değişikliğine uyum ve adaptasyon hedefleri için daha geniş karasal ve denizel ölçekte yaklaşımların geliştirilmesi için korunan alanların planlanması ve yönetilmesi konusunda deneyim fırsatlarını sağlarlar
- ✓ Var olan fon mekanizmalarının, devlet merkezi bütçe harcamalarını ve GEF ve LifeWeb'den ilgisini çekebilirler.
- ✓ Destek ve öneri vermek için hazır olan IUCN Korunan Alanlar Dünya Komisyonu'nu ve korunan alanlar hakkında çalışan STK'ları da içeren uzmanlar ağına desteklenirler.

İzleme, doğrulama ve raporlama

- ✓ Ekolojik temsiliyete sahip korunan alanlar sistemi kurulması için BÇS'ye taraf hükümetlerin taahhütlerince desteklenirler.
- ✓ Belli bir sistemde derlenmiş ve güncellenen küresel verilerin varlığı, gerekli altlıkları oluşturmayı ve IUCN yönetim kategorileri, yönetişim çeşitleri, kırmızı liste ve UNEP Dünya Koruma İzleme Merkezi (UNEP-WCMC) Korunan Alanlar Dünya Veritabanı ile izlemeyi kolaylaştırırlar (bu sistemlerin UNFCCC gereklerinin karşılanması için güçlendirilmeye ihtiyaçları vardır).

İyi yönetilen korunan alanlar, iklim değişikliğine yanıt stratejilerinin uygulanması için maliyet etkin bir seçenek olacaktır; çünkü başlangıç maliyetleri zaten karşılanmış olacak ve sosyo-ekonomik maliyetler korunan alanların diğer hizmetleriyle karşılanacaktır. Yöre halkı tarafından güçlü destek alan ve üzerinde anlaşılmış yönetim yapısı olan, etkili olarak yönetilen ve iyi kapasitesi olan korunan alanlar daha etkili olacaktır. İdeal olarak, korunan alanlar ve koruma ihtiyaçları daha geniş karasal ve denizel stratejileri ile bütünleşmiş olmalıdır.

Korunan alanlar dünya kara yüzeyinin %13.9'unu ve halen yetersiz de olsa giderek artan deniz ve kıyı alanlarını kapsar. Nüfus artışının ya da kalkınma baskısının kısmen daha yoğun olduğu alanlarda, doğal ekosistemlerin korunması için tek çare korunan alanlardır. En iyi korunan alanlar doğal kaynakların yönetimi için ilham verici modellerdir.

KORUNAN ALANLAR İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ SORUNUNA NASIL YANIT OLABİLİR?

AZALTIM

KARBON DEPOLAMA: Bitkilerde ve toprakta bulunan karbon kaybının önlenmesi

Zorluk: Ekosistem kaybı ve bozulması, sera gazı salınımlarının başlıca sebebidir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli sera gazı salınımlarının %20'sinin ormanların yok edilmesi ve arazi kullanımlarının başka amaçlar için değiştirilmesinden kaynaklandığını tahmin etmektedir.

Korunan Alanların Rolü: Korunan alanlar, arazi kullanımlarının değiştirilmesini ve karbon kaybını engellemede, aynı zamanda karbonun doğal ekosistemde korunmasını sağlamada bilinen en etkili yönetim stratejisidir. UNEP-WMCA araştırmalarına göre korunan alanlar içindeki tropik ormanlar, dışındakilerden çok daha az karbon kaybetmektedir. Daha fazla sayıda "yüksek karbon değerli" ekosistemin korunması, habitatların karbon tutma amaçlı yönetimi ve turbalardaki su seviyelerinin artırılmasında olduğu gibi bazı durumlarda habitatların yenilenmesi için imkanlar mevcuttur. UNEP-WCMC verilerine göre, dünyanın korunan alanlar ağında halihazırda karasal karbon stokunun %15'i olan 312 gigaton karbon depolanmaktadır.

Sonuçlar: Karbon depolama, daha fazla karbon tutulması için korunan alanların sayılarının ve yüzölçümlerinin artırılması ve bazı korunan alanlarda yönetim yöntemlerinin değiştirilmesini destekler deliller sunmaktadır. Yakın gelecekte karbon depolama potansiyelleri yeni korunan alanların seçiminde göz önüne alınacak kriterlerden biri olabilir. Bu da yeni alan seçme araçlarına olan ihtiyacı ortaya koyuyor. Belli bir korunan alandaki yönetim uygulamaları (örneğin kontrollü yakma), meydana gelecek karbon salınımının sonuçlarını ve bu gibi yönetim uygulamalarının Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kurallarına uygunluğunu göz önünde bulundurmak durumunda olacaktır.

KARBON TUTMA: Daha fazla karbondioksitin doğal ekosistemlerde tutulması

Zorluk: Birçok doğal ve yarı doğal ekosistem, karbondioksit tutmak suretiyle sera gazlarını azaltır. Habitatların bozulması ve yok edilmesi ile bu hizmetlerden bazıları tehlike altına girmektedir. Güvenilir senaryolara göre, bu eğilimler devam ederse, önümüzdeki birkaç yıl içerisinde bazı ekosistemler, karbon yutak alanları olmaktan çıkıp karbon emisyon kaynağına dönüşecektir. Bu tehdidin önlenmesi için söz konusu tehdidi ele alan özel yönetim biçimlerinin benimsenmesi gerekmektedir.

Korunan Alanların Rolü: Ekosistemlerin korunması, genelde, onların karbon tutma potansiyellerini güvence altına almaktadır. İklim değişikliği veya diğer etkenler korunan alanların içinde bile karbondioksit tutulmasını olumsuz etkileyebilir. Böyle bir durumda, özellikle karbon tutulmasını artırmak için yönetim biçimini aktif restorasyon ve doğal rejenerasyonun desteklenmesi gibi araçlarla değiştirme olasılığı vardır. Bozulmuş orman alanları, el değmemiş orman alanlarının ancak yarısı kadar karbon değerine sahip olabilirler.

Sonuçlar: Özellikle iç su, deltalar, turbalık gibi korunan alanlar, karbon tutma potansiyelini sağlamak amaçlı yönetilebilir. Ekosistem restorasyonunun rolü ve önemi, ormanlar, mangrovlar, doğal ve yönetilen meralar gibi bazı korunan alanlarda artacaktır.

Karbon depolama ve tutma örnekleri:

- **Madagaskar:** Yılda 4 milyon ton CO₂ salınımının engellenmesini sağlayacak 6 milyon hektar yeni korunan alan oluşturuluyor.
- **Tanzanya:** Doğu Ark Dağları, yüzde 60'ı orman rezervlerinde bulunan 151 milyon ton karbonu depoluyor.
- **Belarus:** Aşınmış turbalıklarda devam eden restorasyon ve koruma, turbalık yangınları ve mineralizasyondan kaynaklanan 448,000 ton CO₂ değerindeki sera gazı salınımlarının azaltılmasını sağlıyor.
- **Rusya Federasyonu:** Komi Cumhuriyeti'nde korunan 1,63 milyon hektar bakir tayga ormanı ve turbalık alan 71,5 milyon tondan fazla karbonunun depolanmasını sağlıyor.
- **Bolivya, Meksika ve Venezuela:** Korunan alanlar, 4 milyar tondan fazla karbonu muhafaza eden ve değeri 39-87 milyar Amerikan Dolarını bulduğu tahmin edilen, 25 milyon hektar ormanı kapsıyor.
- **Kanada:** 39 milli parkta tutulan 4,432 milyon ton karbonun değeri 72-78 milyar Amerikan Doları.
- **Brezilya:** Brezilya Amazonu'nda bulunan korunan alanlar ve yerli halkın toprakları 2050 yılına kadar, 8 milyar ton karbon emisyonunu engelleyecek 670,000 km²'lik orman alanının tahribini önlemeye çalışıyor.

UYUM

KORUMA: Ekosistemlerin bütünlüğünün sağlanması, yerel iklimin düzenlenmesi, risklerin ve fırtına, kuraklık, deniz seviyesinin yükselmesi gibi aşırı iklim olaylarının etkilerinin azaltılması.

Zorluk: Binyıl Ekosistem Değerlendirmesi tahminine göre küresel ekosistem hizmetlerinin % 60'ı kaybolmuştur. Bu durum "...1940'lı yıllardan bu yana tüm kıtalarda doğal yangın ve sellerin sayısında kayda değer bir artışa sebep olmuştur". Son 50 yılda "doğal" afetlerden kaynaklanan ekonomik kayıplar 10 kat artmıştır. Fırtına, sel, kuraklık, çığ gibi "doğal" afetlerin sıklığındaki ve şiddetindeki artış devam edecektir.

Korunan Alanların Rolü: Korunan alanlar, çok büyük olmadıkları sürece doğal afetlerin etkilerinin azaltılmasına yardımcı olabilirler.

- **Seller:** Korunan alanlar, sel sularının yayılması ve doğal bitki örtüsü aracılığıyla etkilerinin azaltılmasına yardımcı olurlar.
- **Toprak Kayması:** Korunan alanlar, toprağı ve karı sabitleyerek kaymayı durdurur, kayma başladıysa hareketini yavaşlatırlar.

- **Fırtına Dalgaları:** Korunan alanlar, mercan kayalıkları, bariyer adaları, mangrovlar, kumullar ve sazlıklar aracılığıyla fırtına dalgalarını önlerler.
- **Kuraklık ve Çölleşme:** Korunan alanlar, otlama baskısının azaltılmasına, su havzalarının korunmasına ve toprağın su tutmasının sağlanmasına yardımcı olurlar.
- **Yangın:** Doğal bitki örtüsü, yangına hassas bölgelerde arazi açmalarını sınırlandırabilir ve geleneksel yönetim sistemleri yangın riskini azaltabilir.

Sonuçlar: Ekosistemlerin, komünitelerin, türlerin ve ekosistemlerde dayanıklılığı sağlayan süreçlerin bütünlüğü, fazlasıyla değişken olan aşırı iklim durumlarına karşı korunmada vazgeçilmez bir etkidir. Revize edilmiş bir korunan alanlar boşluk analizi; biyolojik çeşitlilik ve diğer yaşamsal ekosistem hizmetlerini göz önüne almalı, bazı yönetim yaklaşımlarına değişiklik getirmelidir. Korunan alanların afet önleme ve azaltma konusunda sağladığı faydaların tanınması, özellikle dağlar, dik yamaçlar, kıyı ve karasal sulak alanlardaki korunan alanların artırılması için itici bir güç olacaktır.

TEDARİK: İnsanların su kaynakları, balıkçılık, tarımsal üretim ve hastalık vakaları gibi iklim değişikliğinden kaynaklanan değişikliklerle mücadele etmesine yardımcı olacak ekosistem hizmetlerinin sağlanması.

Zorluk: İklim değişikliğinin gıda, içme suyu ve geleneksel ilaçlardaki kıtlığı ve bazı hastalıkların taşıyıcılarının yayılımını, dolayısıyla alternatif kaynaklara ve yeni ürünlere olan ihtiyacı artırması muhtemeldir. Gıda ve su kaynaklarındaki yaşanacak kıtlık; büyük olasılıkla tahmin edilemez olacak ve bazen de oldukça ağır seyredecek, bu durum en hassas durumda olanlara yapılacak insani yardım maliyetlerini yükseltecektir.

Korunan Alanların Rolü: Korunan alanlar, gerekli doğal kaynakların ve hizmetlerin sağlanmasında faydası kanıtlanmış araçlardır. Korunan alanlar, iklim değişikliğine karşı esnekliğin azaltılması ve direncin artırılmasına yardımcı olur.

- **Su:** Daha temiz su ve (özellikle tropik yüksek dağ ormanlarında) su akışında artış.
- **Balık stokları:** Deniz ve tatlı su koruma alanları, balık stoklarının muhafazası ve yenilenmesine yardımcı olurlar.
- **Gıda:** Tahılların yabancıl akrabalarının korunması, tahılların üremesini polinasyon

hizmetleri ile kolaylaştırır ve halk için sürdürülebilir gıda kaynakları oluşturur.

- **Sağlık:** Korunan alanlar, bozulan habitatlarda gelişip taşıyıcı yoluyla yayılan hastalıkların etki alanının genişlemesini durdurmak için habitatların korunmasından, geleneksel ilaçlara erişime kadar pek çok noktada fayda sağlar.

Sonuçlar: Korunan alan uzmanları, iklim değişikliği baskısı altında halkın geçim kaynaklarının devamlılığının sağlanmasına destek olduğundan emin olmak için, ekosistem hizmetleri yönetiminden sorumlu ilgili ulusal ve yerel yönetimlerle ve teknik kurumlarla birlikte çalışmalıdırlar. Bazı durumlarda, insan topluluklarının iklim değişikliğine olan hassasiyetlerini azaltmak üzere, korunan alanların içinde ve yakınında ekosistem hizmetlerini geliştirecek ekosistem restorasyon yatırımları yapmak gerekebilir.

Koruma ve Tedarik Örnekleri:

- **Dünya:** Dünyanın en büyük 105 şehrinden 33'ü içme suyunu orman koruma alanlarındaki su havzalarından sağlıyor.
- **Dünya:** Deniz koruma alanlarında gerçekleştirilen 112 çalışma, bu alanların balık büyüklüğünü ve popülasyonunu arttırdığı sonucuna vardı.
- **Kenya:** Mercan kayalıklarının korunmasıyla geliştirilen balık sağlığı, hem mercan kayalıklarının muhafazası, hem de yöre halkı için kişi başına düşen gelirle ilgili olarak iki yönlü fayda sağlıyor.
- **Papua Yeni Gine:** Kimbe'de yerel olarak idare edilen deniz koruma alanı ağı; mercan kayalıklarının, kıyı yaşam alanlarının ve gıda güvencesinin iklim değişikliğine direnci üzerine yoğunlaşarak tasarlanıyor.
- **Dünya:** Korunan alanlarda gerçekleştirilen 100'den fazla çalışma, tahılların önemli yabancı atalarını keşfetmiştir.
- **Kolombiya:** *Alto Orito Indi-Angue Rezervi* sadece tıbbi bitkileri korumak üzere kurulmuştur.
- **Trinidad-Tobago:** Nariva sulak alanlarının restorasyonu ve korunması önemini, karbon yutağı, zengin biyolojik çeşitliliğe sahip ekosistemi ve kasırgalara karşı doğal bir tampon bölge görevi sağlayarak gösteriyor.
- **Sri Lanka:** Muthurajawella korunan alanının sel riskine karşı sağladığı korumanın değeri yılda 5 milyon Amerikan Dolarını geçiyor.
- **Avustralya:** Melbörn'de (neredeyse yarısı korunan alanlarda) bulunan ormanlık su havzaları iklim değişikliği senaryolarına göre su tazmin etkilerini azaltacak şekilde adapte ediliyor.
- **İsviçre:** Ormanların %17'si çığ tehlikesini önlemek üzere yönetiliyor ki bunun değeri yıllık 2-3,5 milyar Amerikan Dolarını buluyor.

KORUNAN ALAN SİSTEMLERİNİN OLUŞTURULMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ İÇİN SONRAKİ ADIMLAR

Korunan alanlar, iklim değişikliği azaltım ve uyum süreçlerinde halihazırda hayati faydalar sağlamaktadır. Ancak bu potansiyel kısmen kavranabilmektedir ve bu alanların bütünlüğü halen risk altındadır. Araştırmalar gösteriyor ki; korunan alanlar sistemleri tamamlanamadıkça ve etkin şekilde yönetilmedikçe, iklim değişikliğine karşı dayanıklı hale gelemeyeceklerdir ve iklim değişikliğiyle mücadeleye olumlu katkıyı sağlayamayacaklardır. Korunan alanların boyutlarının, kapsamının, bağlantılar düzeyinin, vejetasyon restorasyonunun, yönetim etkinliğinin ve her kesimi içeren yönetişimin artırılması, bu alanların iklim değişikliğine karşı mücadelede kilit rol alabilme potansiyelini artıracak ve diğer kaynak yönetim programları için örnek model olmasını sağlayacaktır.

İki konu kritik öneme sahiptir:

- **Finans:** Bazı fonlama girişimlerine rağmen, analizler gösteriyor ki, küresel korunan alanlar ağı için ayrılan kaynaklar maksimum verimlilik için gereken miktarın yarısından da azdır ve hükümetler hali hazırda ayrılan destekleri düşürmeye başlamıştır. Korunan alanların daha büyük bir rolü için ve iklim değişikliğinin getirdiği zorluk ve fırsatlara cevap verebilmesi için daha fazla kapasite geliştirilmesi de dahil olmak üzere çok daha fazla kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.
- **Politika:** Mevcut durumda, biyolojik çeşitlilik kaybı ve iklim değişikliği gibi ikiz çevresel krizlere karşı geliştirilen ulusal ve uluslararası politika araçları, yeterince iyi koordine edilememekte, kaynakları etkin kullanamamakta ve önemli politika fırsatlarını değerlendirememektedir.

Finansal ve politik araçların (aşağıdaki kutuda özetlenmiş) altı önceliğin gerçekleştirilebilmesine olanak sağlaması gereklidir:

İki çok taraflı çevre sözleşmesi – UNFCCC ve BÇS - iklim değişikliği azaltım ve uyumu ile ekosistemlerin korunması ve yönetiminden sorumludur.

UNFCCC özellikle ekosistem direnci ve hassaslığıyla insan topluluklarının direnci arasındaki ilişkiyi tanımaktadır. BÇS kapsamında alınan kararlar biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler üzerinde iklim değişikliğinin tehditlerini vurgulamıştır. Her iki sözleşmenin

uygulama programları içinde iklim değişikliği azaltım ve uyum için korunan alanların iyi bir araç olduğunu göstermek amacıyla korunan alanların yönetim etkinliğinin artırılması yolunda birçok adım atılmalıdır. Küresel olarak ve ülke bazında hedeflere ulaşmak için korunan alanlar güçlendirilmelidir. Ulusal yönetimlerin kritik girişimler geliştirmeye ihtiyaçları vardır.

Korunan alanların iklim değişikliğiyle mücadeleye katkı sağlayabilmesi için altı önemli politik ve yönetsel gelişmenin hayata geçirilmesi gerekmektedir:

- **Daha fazla ve daha büyük korunan alanlar:** Özellikle yüksek düzeyde karbon depolayan veya tutabilen, korunmadığı takdirde kaybedilme riski taşıyan veya önemli ekosistem hizmetlerinin tehdit altında olduğu ekosistemlerde (tropik ormanlar, turbalıklar, mangrovlar, tatlısu veya kıyı sazlıkları, deniz çayırları ve deniz ekosistemleri gibi).
- **Korunan alanların kara ve deniz peyzajlarında bağlantılarını kurmak:** Korunan alanlar dışındaki veya ilişkili sulardaki doğal veya yarı-doğal vejetasyonların yönetimi yoluyla korunan alanların kara ve deniz peyzajlarıyla bağlantılarının kurulması. Bu işlem, tampon bölgeleri, biyolojik koridorları ve ekolojik adacıkları da kapsayabilir ve bağlantıları arttırarak iklim değişikliğine karşı karasal ve denizel peyzaj ölçeğinde ekosistem esnekliğinin artmasını sağlayabilir. Böylelikle koruma altındaki toplam habitat yüzölçümünün de artması sağlanacaktır.
- **Yönetişimin tüm çeşitlerini tanımak ve uygulamak:** Toplumsal iklim değişikliği mücadele stratejilerinde, özellikle yöreye özgü korunan alanlar ve özelleşmiş korunan alanlar yoluyla, korunan alanların ilan edilmesi ve yönetilmesinde daha fazla ilgi grubunun katılımının sağlanması için yönetişimin tüm çeşitlerinin tanınması ve uygulanması.
- **Korunan alanlarda yönetimi iyileştirmek:** Ekosistemlerin ve hizmetlerinin tanınması, yasadışı kullanım ve akılcı olmayan yönetsel kararlar sonucu bozulmaması ve kaybedilmemesi için korunan alanlarda yönetimin geliştirilmesi.
- **Korunan alanlardaki karbon depolarını daha fazla korumak:** Karbon depolamasında yüksek değere sahip belirli alanlarda koruma ve yönetimin güçlendirilmesiyle (doğal yaşlı ormanların korunması, zemin bozulmasının ve turbalıkların kurutulmasının engellenmesi, vejetasyonun bozulduğu alanlarda restorasyon yapılması gibi) korunan alanlar içindeki karbon depolarının daha fazla korunması.
- **İklim değişikliği azaltım ve uyum ihtiyaçlarına yönelik özel yönetime odaklanmak:** Yönetim planlarının revize edilmesi, korunan alan seçim araçları ve yönetim yaklaşımlarının belirlenmesi gerekmektedir.

UNFCCC

- Kalıcı karbon depolama ve tutma konularında korunan alanların rolü benimsenmeli ve alan temelli emisyonların azaltılması için ulusal stratejilerin ana bileşenlerinden biri olarak korunan alanlar sistemleri kurulması ve uygulanması konularına yer verilmelidir.
- İklim değişikliğine uyumda ekosistemlerin rolü vurgulanmalı; teknoloji – ve altyapı – tabanlı önlemlere alternatif olarak ve yanlış uyumlardan kaçınmak amacıyla doğal ekosistemlerin korunmasının maliyet etkin bir araç olarak ulusal uyum stratejileri ve eylem planlarında (Ulusal Uyum Eylem Programları (NAPA) dahil) doğal ekosistemlerinin korunmasına yer verilmelidir.
- İklimle ilgili mali mekanizmalardan mali ve teknik yardım almak amacıyla korunan alanlar ve ulusal korunan alanlar ağının güçlendirilmesini içeren, ülkeye uygun azaltım ve uyum eylemlerine izin verilmelidir.

BÇS

- 10. Taraflar Konferansı'nda "Korunan Alanlar İş Programı" güncellenmeli ve diğer CBD programlarıyla uyumlu olarak korunan alanların iklim değişikliğine karşı rolü daha belirgin olarak vurgulanmalıdır.
- İklim değişikliğinin etkilerinin değerlendirilmesi ve korunan alanlar sistemlerinde esnekliğin artırılması için araçlar ve yöntemler geliştirilmesi konusunda ülkeler desteklenmelidir ve korunan alanların azaltım ve uyum konusundaki rollerinin tam olarak araştırılması sağlanmalıdır.
- İklim değişikliği mücadele stratejisinde korunan alanlar sistemlerinin yararlarını güçlendirmek amacıyla ulusal ve sınırötesi korunan alanlar arasında bağlantıların kurulmasının önemi vurgulanmalıdır.
- Az temsiliyete sahip biyomlarda ve özellikle denizlerde korunan alanların kurulması için gerekli politik aciliyet vurgulanmalıdır.

Ulusal ve yerel yönetimler

- Ulusal iklim değişikliği stratejileri ve eylem planlarında korunan alanlar sistemlerinin rolüne yer verilmelidir.
- Doğal habitatların zarar görmesini ve kaybını azaltarak azaltıma katkı verilmelidir.
- Doğal ekosistemlerin esnekliğini artırarak ve hassaslığını azaltarak uyum güçlendirilmelidir.
- İklim değişikliği uyum ve azaltımı ve biyolojik çeşitlilik konularında korunan alanların faydalı olması için korunan alanların etkin yönetimi sağlanmalıdır.